

گفتگو

با آقای حسین صانعی پور

به کارگیری راهکار ایکس بی آر ال در گزارشگری مالی

آقای مهندس حسین صانعی پور

کارشناس حوزه
ایکس بی آر ال (XBRL)

سایر

از اینکه دعوت ما را پذیرفتید و در این گفتگو شرکت کردید سپاسگزاریم. خوشحالیم که می توانیم به کمک شما که در حوزه ایکس بی آر ال (XBRL) کارشناس هستید، خوانندگان را با فرصتهایی که فناوری ایکس بی آر ال برای توسعه گزارشگری مالی، به ویژه گزارشگری مالی بر مبنای استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی فراهم آورده است، آشنا کنیم.

شما چه تجربه ای در راهکار ایکس بی آر ال دارید؟ این راهکار چه اندازه ممکن است در ایران سودمند باشد؟

صانعی پور

فناوری ایکس بی آر ال اکنون نزدیک به ۲۰ سال در جهان سابقه دارد و در بسیاری از کشورهای جهان جهت تبادل اطلاعات بین واحدهای گزارشگر و مراجع نظارتی و مقررات گذار مانند سازمان بورس، سازمان مالیاتی،

صنایع پور

به‌طور خلاصه، با کمک این فناوری، اطلاعات و گزارشهای درخواستی مراجع نظارتی و مقرراتگذار، با بالاترین دقت و کیفیت از طرف واحد گزارشگر در کمترین زمان و هزینه تهیه شده و انتقال پیدا می‌کند. برای مثال، واحدهای گزارشگر می‌توانند صورتهای مالی مبتنی بر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی که از سوی سازمان بورس خواسته شده است را بدون نیاز به سرمایه‌گذاری در نرم‌افزار یا فناوری اطلاعات، و با استفاده از دانشنامه الکترونیکی که **بنیاد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی** (IFRSF) در دسترس قرار می‌دهد، تهیه کنند. در حال حاضر، بنیاد یادشده به‌طور منظم دانشنامه الکترونیک استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی را به‌روزرسانی می‌کند و در مرکز اطلاع‌رسانی اینترنتی خود به‌طور رایگان در دسترس همگان قرار می‌دهد.

در فرایند یا زنجیره گزارشگری مالی الکترونیک، **دانشنامه (Taxonomy)** یا فرهنگ لغت، نقش اصلی را بازی می‌کند.

برای نمونه، دانشنامه استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، مجموعه‌ای الکترونیک است که در آن تمامی عناصر صورتهای مالی، طبقه‌بندی و یارده‌بندی شده، و تمامی اصول و ضوابط و مقررات ناظر بر صورتهای مالی مورد نظر **هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری** (IASB)، براساس استانداردهای ایکس‌بی‌آرال در آن جاسازی شده است. واحدهای گزارشگر، در هنگام تهیه صورتهای مالی، در صورتی که از دانشنامه استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی استفاده کنند، می‌توانند ادعا کنند که شکل و نحوه ارائه صورتهای مالی تهیه‌شده، مطابق الزامهای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی است.

بانک مرکزی، سازمان تأمین اجتماعی، و ... به‌کار گرفته می‌شود. مؤسسه‌ای که من در آن فعالیت دارم چند سالی است که تحولاتی فناوری در زمینه راهکارهای گزارشگری تجاری الکترونیک را دنبال می‌کند و بیش از ۲ سال است که به‌صورت متمرکز روی راهکارهای مبتنی بر ایکس‌بی‌آرال مشغول به فعالیت است. همچنین در این راستا، با چندین شرکت اروپایی که مدت زیادی سابقه فعالیت در زمینه ارائه خدمات مبتنی بر فناوری ایکس‌بی‌آرال دارند، همکاری داشته‌ایم و با تجربه‌های آنها در حل و فصل پیچیدگیهای مربوط به‌کارگیری فناوری و ابزار ایکس‌بی‌آرال به‌خوبی آشنا هستیم و به امکانات فنی آنها دسترس کامل داریم.

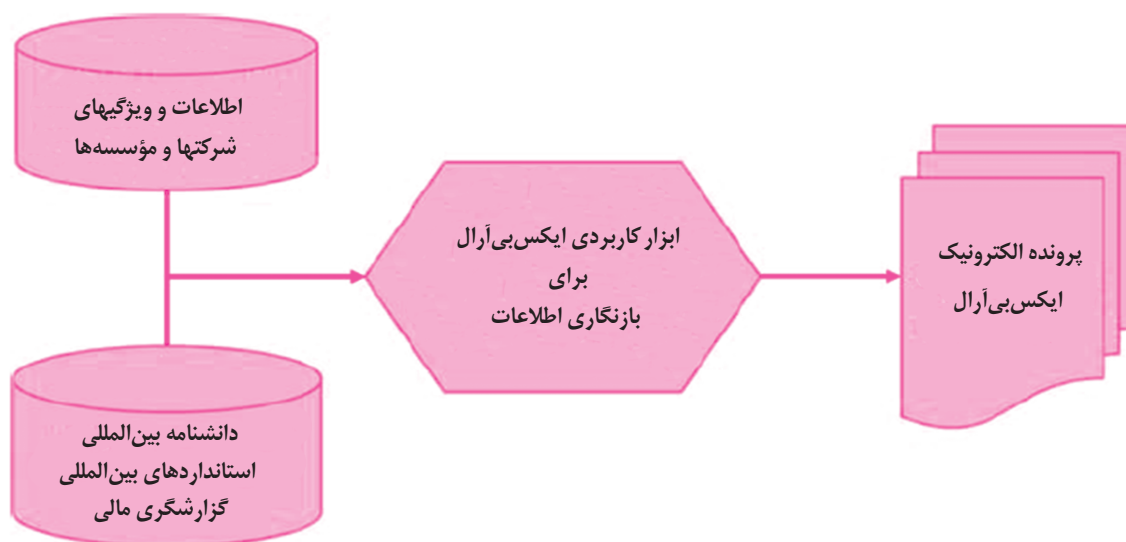
هدف از معرفی فناوری ایکس‌بی‌آرال این است که شرکت‌های ایرانی بتوانند با به‌کارگیری این فناوری، فرایند گزارشگری تجاری، برای نمونه تنظیم صورتهای مالی و مبادله آنها را به‌صورت کارا، اثربخش و اقتصادی، با زبان استاندارد و با کاربرد بین‌المللی انجام دهند.

ایکس‌بی‌آرال، راهکاری استاندارد و بین‌المللی برای تنظیم و مبادله گزارشهای مالی است. به عبارت دیگر، اکنون که در ایران واحدهای اقتصادی الزام دارند یا مجازند استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی را در تنظیم صورتهای مالی خود به‌کار گیرند، تنها با استفاده از راهکار ایکس‌بی‌آرال امکان اجرای این فرایند مهم به‌صورت فنی، اصولی و با کمترین بها فراهم می‌شود. برای نمونه، ساده‌ترین وجه این فناوری این است که صورتهای مالی به‌طور هم‌زمان به فارسی و انگلیسی و یا هر زبان دیگر و به‌صورت یک پرونده الکترونیک استاندارد تهیه می‌شود که مبادله و استفاده از آن در سراسر جهان بسیار آسان است.

سازمان

راهکار ایکس‌بی‌آرال، چگونه کار می‌کند؟

شکل ۱- فرایند گزارشگری مالی الکترونیک

تغییرها در مقررات و استانداردها، اقدام به ارائه ویرایش جدید دانشنامه می‌کند. این دانشنامه‌ها از اولین نسخه تا به‌روزترین آن، در مرکز اطلاع‌رسانی اینترنتی بنیاد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی به آدرس زیر در دسترس همگان است:

<http://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-taxonomy/#annual-taxonomies>

با کمک این فناوری، فرایند تهیه گزارشهای مالی در مرحله اول با فراخوانی پرونده الکترونیک دانشنامه از مرکز اطلاع‌رسانی بنیاد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی از یک سو، و فراخوانی اطلاعات و داده‌های مالی از تراز آزمایشی یا حسابها و دیگر منابع الکترونیکی واحد گزارشگر از سوی دیگر، آغاز می‌شود. اجازه بدهید باز برای داشتن تصویری بهتر از این مرحله، آن را در قالب شکل ۲ ارائه کنم. در مرحله بعد، با کمک یک نرم افزار ساده، که توانایی خواندن دانشنامه را دارد، به بازنگاری (Mapping) یا برچسب‌زنی (Tagging) اطلاعات و داده‌های مالی واحد گزارشگر، در انطباق با اقلام دانشنامه اقدام می‌شود. پس از این، پرونده الکترونیک صورتهای مالی به صورت خودکار تولید می‌گردد. در فرایند تهیه صورتهای مالی مبتنی بر استانداردهای

برای ارائه بهتر منظورم در مورد فرایند گزارشگری مالی، نموداری را به شما ارائه می‌کنم (شکل ۱).

در حال حاضر مراجع دولتی، وزارتخانه‌ها، بانکها و بیمه‌های مرکزی، بورسها و ... در بسیاری از کشورهای جهان اقدام به تعریف مقررات و چارچوبهای گزارشگری مورد نظر خود در قالب ایکس‌بی‌آرال کرده‌اند و فرایند گزارشگری را به شکل درخور توجهی برای واحدهای گزارشگر مالی، ساده کرده‌اند. برای نمونه، کمیسیون بورس و اوراق بهادار امریکا (US SEC)، از سال ۲۰۰۸ اصول پذیرفته‌شده عمومی حسابداری امریکا (US GAAP) را در قالب دانشنامه ایکس‌بی‌آرال منتشر کرده و شرکتهای با منافع عام را به گزارشگری مالی در آن قالب ملزم ساخته است.

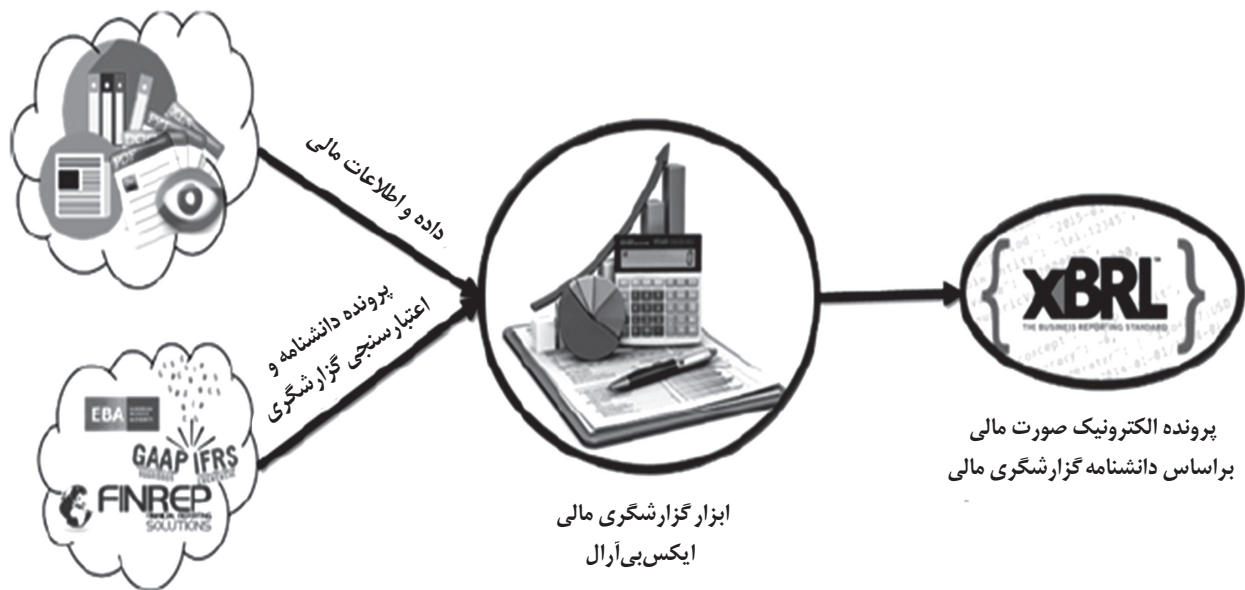
سازمان

شرکتها و مؤسسه‌ها چگونه ممکن است با این فناوری صورتهای مالی خود را براساس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی تهیه و مبادله کنند؟

صانعی‌بور

بنیاد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی از سال ۲۰۰۲ اقدام به تهیه و انتشار دانشنامه ایکس‌بی‌آرال کرده است و هر سال در ماه مارس (سومین ماه سال میلادی) مطابق با

شکل ۲- فرایند تهیه گزارشهای مالی با کمک ایکس بی آر آل در مرحله اول

توجه شما را به این نکته مهم جلب کنم که برخلاف شرایط موجود، واحدهای گزارشگر و یا مراجع نظارتی و مقرراتگذار، برای تهیه و تبادل اطلاعات، دیگر نیازی به سرمایه‌گذاری در طراحی و تولید نرم‌افزار و یا درگاه انتقال داده ندارند.

سازمان

بانکها و مؤسسه‌های اعتباری چگونه ممکن است از این فناوری برای تنظیم صورتهای مالی خود استفاده کنند؟

صانعی‌پور

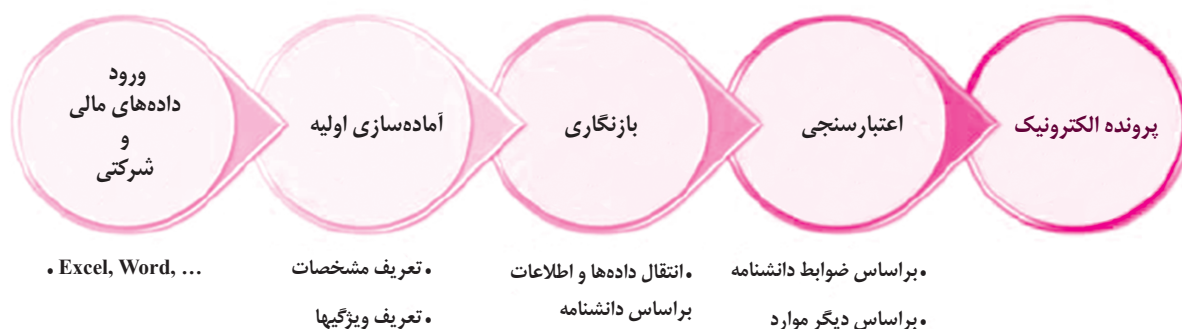
فناوری نوین ایکس بی آر آل برای تمامی بانکهای مرکزی این امکان را فراهم ساخته است که تمامی مقررات و اطلاعات مورد نظر برای گزارشگری بانکها را در قالب یک دانشنامه ایکس بی آر آل طراحی و تولید کنند. برای نمونه، در این راستا بانک مرکزی اروپا (EBA)، مقررات گزارشگری بانکی (COREP) و ضوابط گزارشگری مالی (FINREP) را همراه با اعتبارسنجی‌های مورد نیاز در قالب دانشنامه‌های ایکس بی آر آل تهیه و در مرکز اطلاع‌رسانی بانکداری اروپا (سازمان نظارت بر بانکها در اتحادیه اروپا) منتشر کرده و در دسترس قرار داده

بین‌المللی گزارشگری مالی، دانشنامه یا فرهنگ لغت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، درواقع نوعی صورت مالی نمونه جامع، هوشمند و الکترونیک است. برای نمونه، در جریان تهیه صورتهای مالی، کارشناس مالی، برای هر قلم از صورتهای مالی، به صورت مستقیم به متن بخشهایی از استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی که مربوط به آن قلم است، دسترسی دارد.

نکته مهم این است که واحد گزارشگر، اطلاعات و داده‌های درخواستی مراجع نظارتی و مقرراتگذار را از سامانه‌های مالی و اطلاعاتی خود در قالب اکسل (EXCEL)، ورد (Word) و یا پی‌دی‌اف (PDF) استخراج و بدون نیاز به تکرار ورود اطلاعات به صورت دستی، تبدیل به پرونده‌های الکترونیک ایکس بی آر آل می‌کند.

البته این را هم اضافه کنم که واحد گزارشگر در اولین بار، و تنها برای یک بار، اقدام به بازنگاری داده‌ها می‌کند و در نوبتهای بعد گزارشهای مالی مورد نیاز در کمترین زمان و با بالاترین دقت، به صورت خودکار تهیه و ارائه می‌شود. بهتر است دومین مرحله فرایند تهیه گزارش مالی با کمک ایکس بی آر آل را هم در یک تصویر ببینیم (شکل ۳).

شکل ۳- فرایند تهیه گزارشهای مالی با کمک ایکس بی آرآل در مرحله دوم

درخواستی در دانشنامه این سازمان، صورتهای مالی خود را در قالب پرونده الکترونیک ایکس بی آرآل تهیه و ارائه می‌کنند.

سابلان

راهکار ایکس بی آرآل چه پیامدهایی برای حسابرسان دارد؟

صانعی پور

حسابرسان با بهره‌گیری از این فناوری به راحتی می‌توانند اجزا و طبقه‌بندی‌های صورتهای مالی را بررسی و صورتهای مالی سالهای مختلف واحدهای گزارشگر را با هم مقایسه کنند. در حقیقت، حسابرسان به راحتی با مهندسی معکوس، از روی پرونده‌های الکترونیک ایکس بی آرآل صورتهای مالی، به اطلاعات و اسناد واحدهای گزارشگر دست پیدا می‌کنند. این فناوری افزون بر اینکه کمکهایی شایسته‌ای برای اعتبارسنجی اطلاعات و داده‌های مالی مطابق با مقررات و چارچوبهای گزارشگری در اختیار حسابرسان می‌گذارد، روند بررسی و ردیابی اطلاعات مندرج در صورتهای مالی با اسناد و مدارک حسابداری را تسهیل می‌کند.

سابلان

براساس تجربه دیگر کشورها، شرکتها چگونه ممکن است در مسیر به کارگیری از فناوری ایکس بی آرآل قرار بگیرند؟

است. بانکها و مؤسسه‌های اعتباری اروپا با استفاده از دانشنامه‌های موجود در مرکز اطلاع‌رسانی یادشده، نسبت به تهیه و ارائه صورتهای مالی طبق استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و گزارشهای خواسته‌شده به وسیله بانک مرکزی اروپا، اقدام می‌کنند.

سابلان

آیا فناوری ایکس بی آرآل و راهکار مبتنی بر آن، از شرکت‌های بیمه نیز در تنظیم صورتهای مالی پشتیبانی می‌کند؟

صانعی پور

امروزه با توجه به پیچیدگیهای فعالیتهای شرکت‌های بیمه، تنظیم و ارائه گزارشها و صورتهای مالی مطابق با مقررات بیمه‌های مرکزی، با چالش روبه‌رو شده است. **سازمان بازنشستگی و بیمه اروپا (EIOPA)**، زیر نظر اتحادیه اروپا در سالهای اخیر با استفاده از فناوری ایکس بی آرآل اقدام به تهیه دانشنامه‌های ایکس بی آرآل کرده است.

این سازمان تمامی مقررات و قوانین بیمه‌ای اتحادیه اروپا را همراه با اعتبارسنجی‌های لازم برای تهیه گزارشها و صورتهای مالی، در قالب دانشنامه‌های ایکس بی آرآل در مرکز اطلاع‌رسانی اینترنتی خود برای استفاده همگان قراردادده است.

شرکت‌های بیمه اروپا، مطابق با مقررات و اطلاعات

صنایع پور

و صورتهای مالی خواسته شده مطابق با مقررات و الزامهای موجود در دانشنامه، به طور کامل و جامع به وسیله واحدهای گزارشگر تهیه شود.

سازمان

شرکتهای سرمایه گذاری چگونه ممکن است از فناوری ایکس بی آر ال برای بهبود گزارشگری مالی واحدهای زیر پوشش خود و تحلیلگری اطلاعات مالی شرکتهای گروه استفاده کنند؟

صنایع پور

شرکت اصلی می تواند به کمک فناوری ایکس بی آر ال، فرایند گزارشگری مالی را به طور کامل در مجموعه شرکتهای وابسته و فرعی الکترونیک کند و بدون اینکه زمان را از دست دهد، به تجزیه و تحلیل وضعیت مالی و نتایج عملیات شرکتهای گروه در قالب **اطلاعات نمایشی (Dash Board)**، به صورت مقایسه ای با ارقام دیگر شرکتهای، و یا داخلی با ارقام دیگر دوره های مالی هر شرکت، و به صورت لحظه ای بپردازد و آنها را در صفحه نمایش کامپیوتر شخصی یا تلفن همراه مدیران نمایش دهد و با استقرار این فناوری در گروه، از اطلاعات مالی شرکتها به طور مؤثر و کارا استفاده کند.

فناوری ایکس بی آر ال امکان می دهد که پس از یک بار مدلسازی و انطباق حسابهای تک تک شرکتهای وابسته با صورتهای مالی نمونه مورد نظر شرکت اصلی، در هر دوره گزارشگری بعدی، که ممکن است ماهانه، فصلی یا سالانه باشد، با دریافت تراز آزمایشی شرکت فرعی، صورت مالی آن بی درنگ و به طور خودکار تهیه شود و نتایج عملیات و وضعیت مالی شرکت فرعی برای تجزیه و تحلیل در دسترس قرار گیرد. یادآوری کنم که همه این فرصتها در شرایطی است که نیازی به تغییر در سامانه های کامپیوتری حسابداری شرکتهای گروه و یا ساخت و ایجاد نرم افزار جدید، وجود ندارد.

سازمان

از مشارکت شما در این گفتگو سپاسگزاریم و امیدواریم فناوری ایکس بی آر ال در توسعه گزارشگری مالی کشورمان سودمند واقع شود.

فناوری ایکس بی آر ال از حدود ۱۵ سال پیش تاکنون در جهان از سوی مراجع نظارتی و مقرراتگذار در حال استفاده و در دست توسعه است و در بسیاری از کشورها، بورسها، سازمانهای مالیاتی و بانکهای مرکزی، صورتهای مالی مبتنی بر فناوری ایکس بی آر ال را از واحدهای گزارشگر دریافت می کنند. این امر افزون بر اینکه باعث صرفه جویی در زمان و هزینه برای دولتها می شود، همچنین به یک زبان مشترک جهت انتقال و تبادل اطلاعات میان کشورها تبدیل گشته است.

سازمانهای نظارتی و مقرراتگذار ایرانی، برای نمونه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، می تواند با در نظر گرفتن مقررات و قوانین بانکی ایران، جهت تبادل سریع اطلاعات میان بانکها و مؤسسه های مالی با بانک مرکزی، بدون نیاز به راه اندازی سامانه یا نرم افزار دیگری، براساس استاندارد ایکس بی آر ال، و با کمک محققان و کارشناسان خبره در زمینه بانکی، اقدام به تهیه دانشنامه کند. بانکها و مؤسسه های مالی در پی آن مطابق با دانشنامه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، می توانند با سهولت بیشتر و با دردسر کمتر، اقدام به تنظیم و ارائه صورتهای مالی کنند.

یکی از مهمترین چالشهای این فناوری، رویکرد و راهبرد استقرار و به کارگیری آن است. براساس تجربه دیگر کشورهای موفق، سازمانهای نظارتی و مقرراتگذار ایرانی، به عنوان اولین قدم، باید جداگانه و یا به اتفاق، نسبت به ایجاد کمیته های فنی و تخصصی جهت طراحی و تهیه دانشنامه اقدام کنند و تمامی مقررات و خواسته های اطلاعاتی را در قالب یک یا چند دانشنامه ایکس بی آر ال تهیه و منتشر سازند. باتوجه به تنوع واحدهای گزارشگر و دامنه اطلاعات درخواستی، در قدم بعدی، مرجع نظارتی یا مقرراتگذار، لازم است اقدام به تهیه یک برنامه زمانبندی اجرایی جهت استقرار این فناوری کند، که ممکن است آزمایشی، مرحله ای و گام به گام باشد. در برخی از کشورهای جهان این برنامه زمانبندی به چندین مرحله تقسیم شده است که در مراحل آغازین، به واحدهای گزارشگر اجازه داده می شود تنها بخشی از گزارشها یا صورتهای مالی را براساس دانشنامه تنظیم و ارائه کنند تا پس از اطمینان از فراهم شدن زمینه ها، گزارشها